

E ramosi konvencija vaš arakhajpe e nacionalnune minoritengo

E raštre ċenutna e Konsiljese Evropako thaj e aver raštre telahramutna kal Ramose konvecijako;

Ićarindoj kaj si o resipe e Konsiljese Evropako te realizil majbaro jekhipe maškar e ċenutna bašo arakhavipe thaj realizipe e idealesko thaj ćikatimata save anglamothon khetano kuštikutnipe;

Ićarindoj kaj si jekh katar o ćhand savesa kal resimasa šajil te gatisavol arakhajpe thaj majlunde realizipe e manušenje hakajengo thaj fundune mukljipengo;

Ano mandipe te nakhaven e Deklaracija šefonendi e raštrendi thaj thagaruna e raštrende ċenutna e Konsiljese Evropako andini ano Beć 9. oktombre 1993;

Pratsavune kaj ano ramo pire teritorijengo araćen aćhipe e nacionalnune minoritengo;

Ićarindoj kaj e balvaljune anglairimate ane evropaci istorija sikade kaj si o arakhajpe e nacionalnune minoritengo katar o klidino samalipe vaš stabilipe, demokratikano siguripe thaj nihšab pe kava kontinenti;

Ićarindoj kaj o pluralistikano thaj ćaćuno demokratikano amaljipe trubul na numa te paćivaljil etnikano, kulturako, ćhibako thaj paćamasko identiteti sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritesko, aj vi te ćerol trubune šarte save ljese ćeren šajune te mothon, araćen thaj bararen godo identiteti;

Ićarindoj kaj si ćeripe klimako e tolerancijako thaj dijalogosko prekaltrubune kaj ta te ćerdol šajune kaj o kulturako savotanipe avol hhajing thaj ćerutno, na uladimata, aj barvardipe vaš sarsavo amaljipe;

Ićarindoj kaj realizipe tolerantne thaj prosperitetnuni Evropa ni umblavdol numa katar o kupatećeripe maškar e raštre aj mandol prekalhudutuno kupatećeripe maškar e lokalnune thaj e regionalnune organore bi globako pe kuštetuta thaj teritorijaluno integriteto sarsave raštrako;

Sitoj ano dićhipe e Konvencija katar o arakhajpe e manuškane hakajengo thaj fundune mukljipengo thaj averune protokolare;

Sitoj ano dićhipe ćhinavdipe ano dićhipe arakhajmasko e nacionalnune minoritengo ane konvencije thaj deklaracije e Jekhutne naciende thaj e dokumentore Konferencijaće katar e evropako siguripe thaj kupatećeripe, uladune ano Dokumenti andar o Kopenhagen katar o 29. juni 1990;

Ćhinavdine te ćaćaven e ćikatimata save trubul te paćavisavon thaj e uđiljimata save andar ljende ikljen ano resipe sigurimasko ane raštre ċenutna thaj aver raštre save šajin te ćerdon ċenutna kal instrumentesko, efikasune arakhajmate e nacionalnune minoritende thaj e hakaja thaj e mukljipena e perutnende gode minoritende, ano ramo thagarimasko e hakajengo, paćavindoj o teritorijaluno integriteti thaj nacionalnuno umblavdipe e raštrenge;

Gatune kaj e ćikatimata ljiparde an kaj Konvencija nakhavdon dromal e nacionalnune kanunedinutnimasko thaj trubune politike e thagarutnande;

Ljijepe kan katar o avuno:

O kotor I

Artikulo 1.

Arakhajpe e nacionalnune minoritengo thaj e hakajengo thaj e mukljipengo e perutnende gode minoritende phandino si kotor e maškarthemutne arakhajmasko e manušenje hakajengo thaj sar gasavi perol ane umaljine e maškarthemutne kupatećerimasko.

Artikulo 2.

E paragrafore kal ramosse konvencijako nakhavdonpe ano laĉho napi, ano oĉi lĵindipekanesko tĥaj tolerancijako tĥaj ano phandipe e ĉikatenca laĉhepaŝimase, amalĵikane uĉilĵimata tĥaj kupateĉeripe maŝkar e raŝtre.

Artikulo 3.

1. Sarsavo perutno e nacionalnune minoritesko silĵe hakaj kaj mukljune te alol kaj mamuj lĵeste te arakĥadon ja te na arakĥadon sar gasavo tĥaj ni ka avol ane bilaĉhi pozita baŝo gasavo ĉhinavdipe ja ĉeripe e hakajengo phandine vaŝ godo ĉhinavdipe.
2. E perutne nacionalnune minoritende ŝajin te ĉeren gode hakaja tĥaj haĉaren e mukljipena save inklĵen andar e ĉikatimata sainĉarde an kaj ramosi konvencija, korkorrune ja ane kĥetani e averenca.

O kotoŝ II

Artikulo 4.

1. E ĉenutna uĉilĵinpe te garantin e perutnende e nacionalnune minoritende barabaripe anglal o kanuni tĥaj jekĥuno kanunesko arakĥajpe. An godo gnd ĉhinavdini si fiĵe savi diskriminacija po fundo e perutnimasko e nacionalnune minoritese.
2. E ĉenutna uĉilĵinpe te lĵen(anen), kaj si godo trubune, trubujimase napore vaŝ anglalĵipe, ane sa umalĵina e ekonomikane, socijalnune, politikane tĥaj kulturaĉe ĉuvdimase, pherde efektivune barabarimase maŝkar perutne e nacionalnune minoritese tĥaj godolĵende save peren e butimase. An godo diĉhipe ka anglĵisavol hesapo katar e uladune ŝartore e perutnende e nacionalnune minoritende.
3. E napore ande phandine e paragrafosa 2. ni haĉardon aktosa e diskriminacijako.

Artikulo 5.

1. E ĉenutna uĉilĵinpe te anglalĵisaren e ŝartore trubune vaŝ inĉardipe tĥaj barardipe kulturako e perutnende e nacionalnune minoritende tĥaj arakĥajpe prekaltrubune elementengo lĵende identitesko; godo va paĉapesko, ĉhibako, tradicijako tĥaj kulturaĉe kuŝtikopesko.
2. Bi ziandako pe napore anglalĵindine ano ramo pire buhlĵune politikako e integracijako, e ĉenutna ka inĉardon katar e politike ja praktike dogrone karing e asimilacija perutnendi e nacionalnune minoritendi turlus lĵende kamimasko tĥaj arakĥavindoj lĵen katar e sarsavi akcija dogruni karing gasavi asimilacija.

Artikulo 6.

1. E ĉenutna ka ĉungaven oĉi tolerancijako tĥaj maŝkarkulturako diĵalogo tĥaj ka anglallĵol efikasune napore vaŝ anglalĵipe e uĉilĵimase paĉivalĵimasko tĥaj lĵindipekanesko tĥaj kupateĉerimasko maŝkar e sa manuŝa save ĉuvdisaren pe lĵendi teritorija, bi samako pe lĵengo etnikano, kulturako, ĉhibako ja paĉamasko identiteto, uladune ane umalĵin e siĉopesi, kulturaĉi tĥaj medijendi.
2. E ĉenutna uĉilĵinpe te anglallĵen trubujimase napore arakĥajmase e ĉenende ĉhutine darajmase ja diskriminacijaĉe, duŝmanlukose ja zorimase baŝo piro etnikano, kulturako, ĉhibako ja paĉajmasko identiteto.

Artikulo 7.

E ĉenutna ka araĉhen paĉivalĵipe hakajengo sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritese vaŝ muklĵipe e nihŝabese ĉidimasko, muklĵipe amalĵimasko, muklĵipe vaĉarimasko tĥaj muklĵipe gndimasko, mincomasko tĥaj religijako.

Artikulo 8.

E ĉenutna uĉiljinpe kaj ĉaĉune sarsavone perutnese e nacionalnune minoritese te den hakaj kaj mukljune sikavol piro paĉape ja paĉamase paĉajmata thaj te fundosarol paĉamase institucije, organizacije thaj ĉidipena.

Artikulo 9.

1. E ĉenutna uĉiljinpe kaj ĉaĉune kaj hakaj sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritese po mukljipe sikavimasko astarol mukljipe paĉamasko thaj ljimasko thaj dinimasko e informacijengo thaj idejengo, pe ĉhib e minoritese, bi aĉhavimasko katar e rig barederendi thaj bi samako pe hudutore. E ĉenutna ka araĉhen, ano ramo pire juridikane sistemonĉe, kaj e perutne e nacionalnune minoritende siljen paŝipe e vastuŝejende e publikune informimasko bi diskriminacijako.
2. O paragrafi 1. ni aĉhavol e ĉenutnan te roden mukljaripe, bi diskriminacijako thaj po fundo e objektivune kriterijumengo vaŝ emitipe e radio thaj TV emisijengo ja putaripe kinematografijaĉe anglaljinutnengo (firmengo)
3. E ĉenutna ni ka aĉhaven nevljardipe thaj labaripe e ŝtampimase vastuŝejengo e publikune informimasko katar e rig perutnendi e nacionalnune minoritendi. Ane kanunese ramore vaŝ radio thaj televizijaĉe emisije, ka araĉhol sode si god goda ŝajune, a ljinpoj ane sama e paragrafore inĉardimase 1, kaj e perutne e nacionalnune minoritende siljen ŝajipe te nevljaren thaj labaren pire vastuŝeja e publikune informimase.
4. Ano ramo pire juridikane sistemonĉe, e ĉenutna ka ljen(anen) adekvatune napore kaj e perutnende e nacionalnune minoritende loĉaren paŝipe vastuŝejende e publikune informimase thaj ano resipe telalzurarimasko e tolerancijako thaj ŝajisardipe kulturnune pluralizmesko.

Artikulo 10.

1. E ĉenutna uĉiljinpe te ĉaĉaven o hakaj sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritesko po labaripe, mukljune thaj bi aĉhavimasko, pire ĉhibako, privatune thaj publikune, mujalje thaj hramondune.
2. Ane umaljina save si tradicionalune ja ano baro ĉindo thanardine e perutnende e nacionalnune minoritende, sode gode perutne goda roden, thaj kana goda mandipe si irisarune ĉaĉune trubumase, e ĉenutna ka ĉeren te araĉhen sode goda si ŝajune, e ŝarte save ka ma ŝajisaren kaj e ĉhib e minoritesi te labarelpes ane relacije maŝkar gode perutne thaj organore direkcijaĉe.
3. E ĉenutna uĉiljinpe te garantin hakaj sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritese te avol sigo ĉangljardo, pe ĉhib savi ljol kan, katar e motivore phangljimase thaj katar e natura thaj motivore davimase turlus ljestes thaj te araĉholpe pe godi ĉhib, te si trubune, uzal bipoĉinimasko maŝutipe e nakhavutnesko.

Artikulo 11.

1. E ĉenutna uĉiljinpe te ĉaĉaven o hakaj sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritese te labarol piro anglaalav thaj alav (patronimore) pe ĉhib e minoritese thaj hakaj pe ljinpo akhardino ĉaĉavipe pe modalitetore ĉinade an ljinpo juridikano sistemi.
2. E ĉenutna uĉiljinpe te ĉaĉaven o hakaj sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritese kaj pe thana diĉhine vaŝ publikipe sikavol e perŝa, telalhramomata thaj aver informacije e privatune karakterese hramosarde pe ljesi dejikani ĉhib.

3. Ane umaljina tradicionalnune thanarde bare đindesa e manušengo save peren e nacionalnune minoritese, e đenutna ka ćeren, ano ramo pire juridikane sistemonde, phandindoj, kaj si goda kamune, kontraktisaren e avere raštrenca, a ljindoj ane sama pire uladune šarte, kaj e tradicionalnune lokalnune akharipena, alava e dromende thaj aver tipografikane perša trubune e publikimase aven hramosarde thaj sikade pe lokalnuni ćhib kana si trubuno mandipe vaš gasave perša.

Artikulo 12.

1. E đenutna ka, kaj si kamune, te anglaljen napore ane umaljin e sićopesi thaj rodinimatendi ano resipe đanimasko katar e kultura, istorija, ćhib thaj paćape pire nacionalnune minoritende thaj butimase.
2. Godoljesa phandune e đenutna ka, maškar aver, araćhen trubumase šajimata vaš sikavipe e sikavnengo thaj pašipe e ljiljende thaj te loćaren o azbipe maškar e sikamne thaj sikavne e savone khetanengo.
3. E đenutna uđiljinpe te anglaljisaren barabarune šajimata pašimase e sićopese pe sa e nivelore vaš perutne e nacionalnune minoritende.

Artikulo 13.

1. Ano ramo sistemasko e sićopesko, e đenutna ka ćaćaven hakaj e perutnende nacionalnune minoritende po fundope thaj angljipe pire privatune institucijengo vaš sićope thaj sikavipe.
2. Ćeripe gode hakajesko ni crdol nisavo finansijako uđiljipe vaš e đenutna.

Artikulo 14.

1. E đenutna uđiljinpe te ćaćaven o hakaj sarsavone perutnesko e nacionalnune minoritese te sićol piri ćhib e minoritesi.
2. Ane umaljina save si tradicionalnune ja ano majbaro đindo thanardine e perutnenca e nacionalnune minoritende, te si trubune mandimata, e đenutna ka ćeren te araćhen, sode god goda si šajune thaj ano ramo pire sićimase sistemonde, kaj e perutne gode minoritende, siljen trubune šajimata te aven ljen sikavipe pe dejikani ćhib ja pherdino sikavipe pe godi ćhib.
3. O paragrafi 2. akalje artikulosko ka nakhavdol bi ziandako po sikavipe e akhardine ćhibako ja sikavimasko pe godi ćhib.

Artikulo 15.

E đenutna ka ćeren prekaltrubune šarte vaš efikasuno ljipe e perutnengo e nacionalnune minoritengo ane kulturako, amaljikano thaj ekonomikano đuvdipe thaj publikune buća, uladune godola save si ljenca phandine.

Artikulo 16.

E đenutna ka aćhavdon katar e napore save paruvisaren relacija e thanutnendi ane umaljina thanarde perutnenca e nacionalnune minoritende a siljen vaš resipe tandarimasko e hakajengo thaj mekljipengo save ikljen andar e ćikatimata inćarde an kaj ramosi konvencija.

Artikulo 17.

1. E đenutna uđiljinpe te na aćhaven o hakaj e perutnende e nacionalnune minoritengo te fundosaren thaj inćaren mukljune thaj nihšabese azbimate prekal o huduti e denenca save kanune bešen ane aver raštre, uladune godoljenca savenca siljen khetano etnikano, kulturako, ćhibako ja paćamasko identiteto ja khetano kulturako kuštikope.

2. E denutna uđiljinpe te na phađen o hakaj e perutnende e nacionalnune minoritengo te ljen ljipe ane bući e bithagarune organizacijengo, sar po nacionalnuno geja vi po maškarthemutno plano.

Artikulo 18.

1. E denutna kontraktutna ka aračhen te phanden, kaj si trubune, bilateralune thaj multilateralune ljindipekana e avere raštrenca, uladune e pašunenca, bašo siguripe arakhajmasko e perutnengo e nacionalnune minoritengo save si ano phućipe.
2. Kaj si goda trubune e denutna ka anglaljen napore vaš zuraripe prekalhudutese kupatečerimasko.

Artikulo 19.

E denutna uđiljinpe te paćivaljin thaj te nakhaven e ćikatimata sainćarde an kaja ramesi konvencija thaj kaj si trubune, ćhuton numa godola tandarimata, restrikcije ja ćhinavdimata ćhinadine maškarthemutne juridikane instrumentenca uladune Konvencijasa katar o arakhajpe e manuškane hakajengo thaj fundune mukljipengo, ano napi an savo si katar o mandaipe vaš hakaja thaj mukljipena save ikljen andar e ljiparde ćikatimata.

O kotor III.

Artikulo 20.

Ano ćeripe hakajengo thaj mukljipengo save ikljen andar e ćikatimata sainćarde an kaj ramesi konvencija, sarsavo perutno e nacionalnune minoritesko ka paćivaljisarol o nacionalnuno kanunidinipe thaj e hakaja averende, uladune e perutnende majbutune ja aver nacionalnune minoritende.

Artikulo 21.

Khanći andar kaja ramosi konvencija ni ka nakhavdol geja kaj šajil te mandail hakaj po anglaljindipe bućengo ja ćeripese kotorengo turlusune fundune ćikatende e maškarthemutne hakajesko, a uladune e biumblavde barabarimasko, teritorijalnune integritetese thaj politikaće biumblavdimase e raštrenge.

Artikulo 22.

Khanći an kaja ramosi konvencija ni ka nakhavdol sar tandaripe ja ćhinavdipe fije savese manušese hakajesko ja fundune mukljipengo save šajin te aven arakhadine kanunenca fije save rigaće denutnako ja khajekh avere ljindipekanesa savi telalhramosarda.

Artikulo 23.

E hakaja thaj e mukljimata save inkljen andar e ćikatimata sainćarde an kaja ramosi konvencija an godo napi an savo si vastušej trubune paragrafesko ane Konvencija vaš arakhajpe e manuškane hakajengo thaj fundune mukljimatengo ja ane protokolare save si lasa, ka inćardolpe kaj si ano phandipe ljende paragrafenca.

O kotor IV.

Artikulo 24.

1. O Komiteti e ministrenge e Konsiljese Evropako ka vardil sar e denutna nakhaven kaja ramosi konvencija.
2. E denutna save naj denutna e Konsiljese Evropako ka ljen ljipe ane mehanizmore laće nakhavimase telal e šartore save ka ćhinavdon.

Artikulo 25.

1. Ano činado vakti katar jekh berš ðive katar o nakhavdipe kal ramosse konvencijako pe zor ane relacija pe ðenutna, voj ka bičhaljol e Generalno sekretarese e Konsiljese Evropako pherdi informacija katar e kanunesedinimata thaj aver napore anglaljindine ano resipe nakhavdimasko e čikatengo činadune an kaj ramosi konvencija.
2. Pala goda, sarsavi ðenutni ka bičhaljol e Generalno sekretarese periodikane thaj kana god o Komiteti e ministrengo goda rodol, majinčune informacije katar o mandaibe vaš nakhavdipe kal ramosse konvencijako.
3. O Generalno sekretari ka bičhaljol e Komitetese ministrengo informacije bičhalde telal e paragrafore kal artikuloze.

Artikulo 26.

1. Ano suro notimasko e adekvatnimasko e napongo anglaljindine katar e rig e ðenutnandi bašo realizipe e čikatengo činadune an kaj ramosi konvencija, e Komitetese ministrunde ka mažutil o Phurederipedinutno komiteti, kase ðene ka aven pindarde ekspertore ane umaljin arakhajmasi e nacionalnune minoritendi.
2. Formiripe e Phurederipesedinutnese komitetesko thaj ljesko bučarnutnari ka činavol o Komiteti e ministrengo ano činado vakti katar jekh berš ðive katar o nakhavdipe pe zor kal ramosse konvencijako.

O kotor V.

Artikulo 27.

Kaja ramosi konvencija putardi si vaš telalhramope vaš sa e raštre ðenutna e Konsiljese Evropako. Ði ko ðive kana e Konvencija nakhavdol pe zor, putardi si vaš telalhramope vi sa e aver raštrende save akharol o Komiteti e ministrengo. Voj perol ratifikacijaće, ačhimasko pe goda ja čačavdimasko. E instrumentore katar e ratifikacija, ačhimasko pe goda ja čačavdimasko deponinpe ko Generalno sekretari e Konsiljese Evropako.

Artikulo 28.

1. Kaja ramosi konvencija načhol pe zor angluno ðive ano čhon po ikljipe katar e trin čhona katar o ðive kana dešduj raštre ðenutna e Konsiljese e Evropako mothon ačhipe pe goda kaj te uđiljinpe konvencijasa ano phandipe paragrafengo e artikuloze 27.
2. Ano dičhipe e raštrako ðenutni savi pala goda mothol gatipe kaj lasa te uđiljilpe, e Ramosi konvencija načhol pe zor angluno ðive ano čhon palo ikljipe e periodesko katar e trin čhona katar o ðive deponimasko e instrumentengo katar o ratifikipe, ačhipe pe goda ja čačavdipe.

Artikulo 29.

1. Palo nakhljipe pe zor kal ramosse konvencijako thaj palo phurederipe e raštrenge ðenutna, o Komiteti ministrengo e Konsiljese Evropako šajil te akharol po čhutipe ane Konvencija, majbutune činadunasa(prasavutnasa) phandune e artikuloza 20. d. Statutosko e Evropako sarsavi raštra naðenutni e Konsiljese Evropako, savi vi te si akhardini te telalhramol, phandune e paragrafenca e artikuloze 27, vađe goda ni čerda thaj sarsavi aver raštra naðenutni.
2. Ano phandipe pe sarsavi raštra savi pašol, e Ramosi konvencija načhol pe zor angluno ðive ano čhon savo avol po ikljipe e periodesko katar e trin čhona deponimase e instrumentengo katar o čhutipe ko Generalno sekretari e Konsiljese Evropako.

Artikulo 30.

1. Sarsavi raštra šajil ano vakti e telalhramomasko ja ano suro deponimasko e instrumentengo katar e ratifikacija, ačhimasko pe goda, ćacavdimasko ja ćhutipe, te ćhinafol e teritorija ja teritorije vaš kase si e maškarthemutne relacije uđiljime pe save nakhavdol kaja ramosi konvencija.
2. Sarsavi raštra šajil an fije savo aver vakti, deklarataso bićhaldi e Generalno sekretarese e Konsiljese Evropako te buhljarol o nakhavipe kal ramoso konvencijako pe khajekh aver teritorija ljipardi ane deklarata. Ane relacija pe godi teritorija e Ramosi konvencija ka načhol pe zor angluno đive ano ćhon palo ikljipe e periodesko katar e trin ćhona katar o đive e ljindimasko gode deklaratako katar e rig e Generalno sekretarese.
3. Sarsavi deklarata dindi po anglagoda paragrafi šajilpe, ane relacija pe teritorija ćhinafol ane deklarata, te crdolpe notifikacijasa e Generalne sekretarese. O crdipe nakhavdol pe zor angluno đive ano ćhon palo ikljipe e periodesko katar e trin ćhona katar o đive e ljindimasko gode notifikacijako katar e rig e Generalno sekretarese.

Artikulo 31.

1. Sarsavi đenutni šaj te ćhinafol kaja ramosi konvencija an sarsavo vakti dromal notifikacijako e Generalno sekretarese e Konsiljese Evropako.
2. Godo ćhinafipe načhol pe zor angluno đive ano ćhon savo avol po ikljipe e periodesko katar e šov ćhon katar o đive e ljindimasko e notifikacijako katar e rig e Generalno sekretarese.

Artikulo 32.

O Generalno sekretari e Konsiljese Evropako ka đangljjarol e raštre đenutna e Konsiljese, e avera phuva telalhramosarutna, thaj sarsavi raštra savi pašilji kal ramoso konvencijaće, katar o:

- a) sarsavo telalhramope;
- b) deponovipe e krisose instrumentosko katar e ratifikacija, aćhipe pe goda, ćacavdipe ja pašipe(ćhutipe);
- c) sarsavone datumose e nakhavdimasko kal ramoso konvencijako pe zor phandune e artikulenca 28, 29. thaj 30;
- d) sarsavo aver akti, đangljjarimasko ja hramomasko pindaripe ano phandipe kal ramoso konvencijasa.

Ćacavindoj o anglaluno, telje e telalhramosarde, trubune vaš goda pherdozurarde, telalhramosarde kaja ramosi konvencija.

Ćerdino ano Strasbourg-o, kal 1. đivese e februaresko 1995. berše, pe angljikani thaj francikani, geja kaj solduj tekstore si autentikane an jekh egzemplari savo deponilpe ane arhive e Konsiljese Evropako. O Generalno sekretari e Konsiljese Evropako ka bićhaljol e ćacavdime kopije sarsavone raštraće đenutni e Konsiljese Evropako thaj sarsavone raštraće akhardini te telalhramol kaj ramosi konvencija ja te pašol laće.